

POWRÓT KAPITANA

TADEUSZ STARZYŃSKI

(1903-1970)

INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

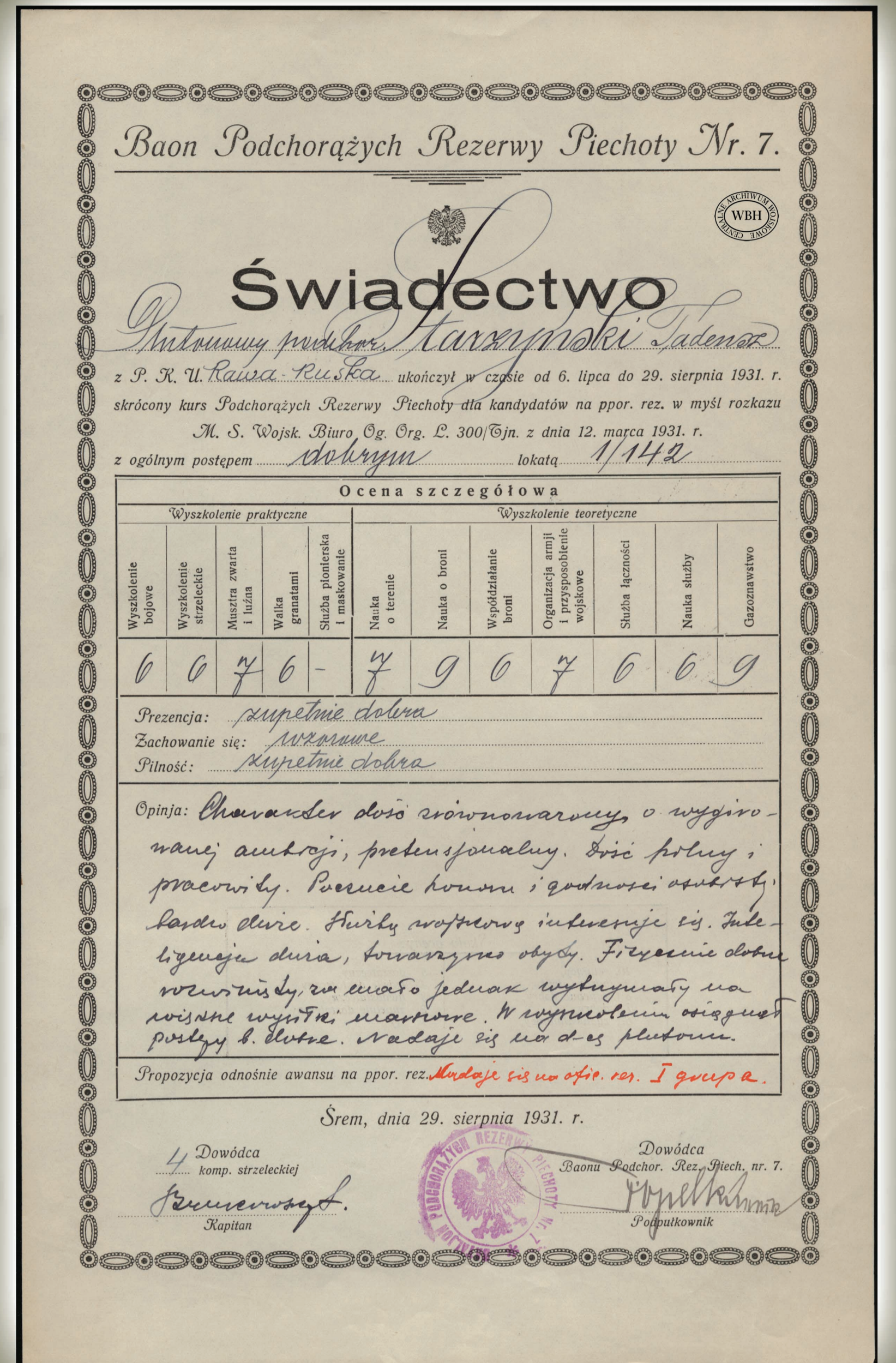
Opracowanie merytoryczne: Grzegorz Trzyna

Opracowanie graficzne: Maciej Buźniak

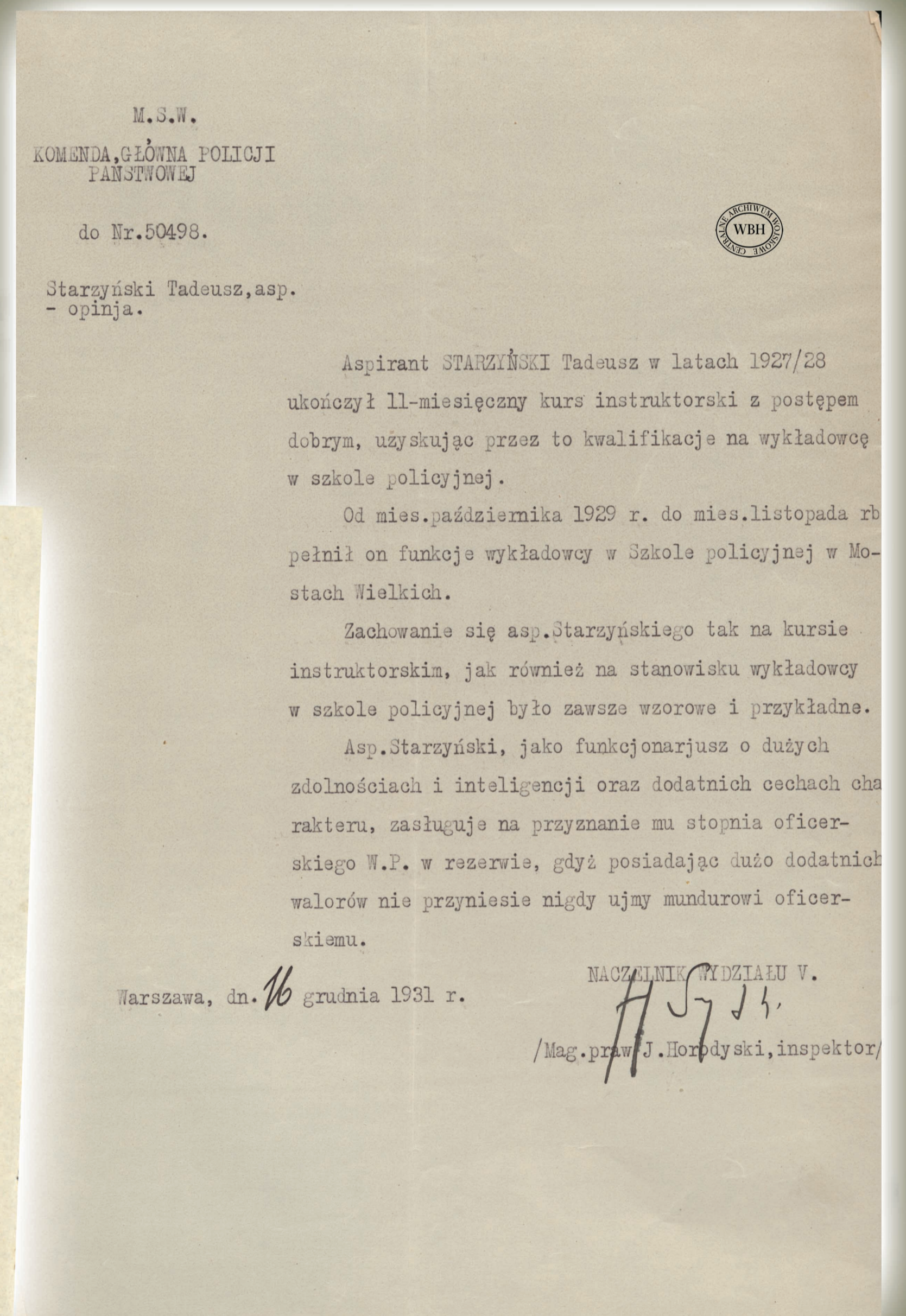

POLICJANT 1925 – 1939

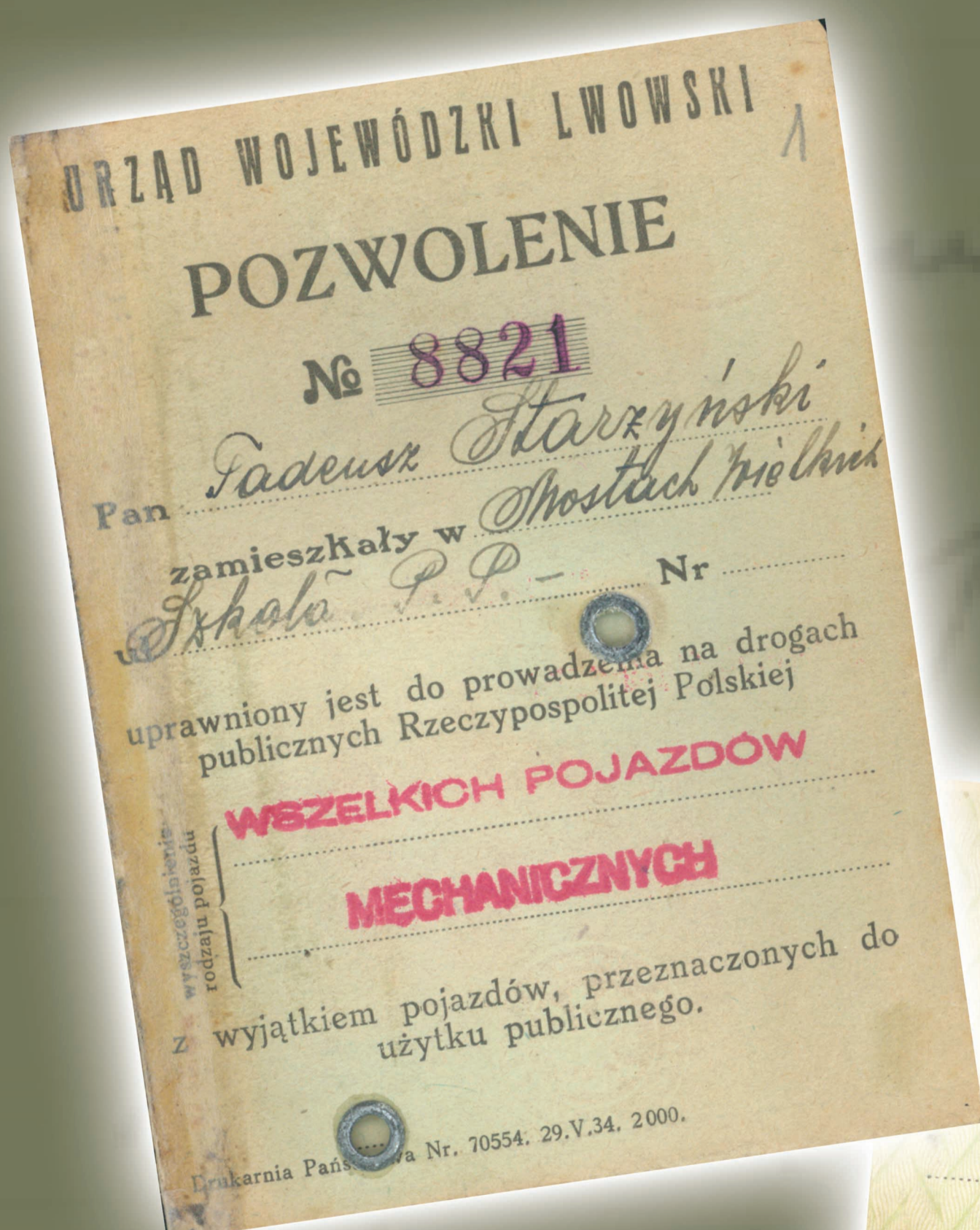
- 1925 Tadeusz Starzyński wstępuje do Policji Państwowej i rozpoczyna służbę w stopniu przodownika w powiecie zamojskim oraz węgrowskim.
- 1926 Zawiera związek małżeński z Marią z domu Parowska, z którą ma syna Andrzeja i córkę Jadwigę.
- 1928 Starzyński awansuje na starszego przodownika i zostaje przeniesiony do Lublina na stanowisko komendanta jednego z komisariatów. Kończy jedenastomiesięczny kurs instruktorski, zdobywając w ten sposób kwalifikacje wykładowcy w szkole policyjnej.
- 1929 Awansuje na aspiranta i rozpoczyna pracę na stanowisku wykładowcy prawa i dowódcy kompanii w Szkole Policji Państwowej w Mostach Wielkich.
- 1931 Odbywa w Śremie skrócony Kurs Podchorążych Rezerwy Piechoty dla kandydatów na ppor. rez. Po przebytych kursie zostaje mianowany podporucznikiem.
- 1934 Kończy studia na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie i uzyskuje tytuł magistra prawa.
- 1936 Zostaje przydzielony do Urzędu Śledczego Komendy Wojewódzkiej PP w Warszawie i awansowany na podkomisarza.
- 1938 Zostaje mianowany zastępcą naczelnika Urzędu Śledczego przy Komendzie Wojewódzkiej PP w Warszawie.
- 1939 Zmobilizowany na wspomnianym stanowisku. Następnie pełni służbę w Równem. Gdy do miasta wkracza wojsko sowieckie, podejmuje decyzję o ewakuacji i dołącza do wycofującej się kolumny policji dowodzonej przez nadkomisarza (mjr.) Jana Zdanowicza. Granicę z Węgrami przekracza 21 września.

Świadectwo ukończenia Kursu Podchorążych Rezerwy Piechoty dla kandydatów na podporucznika rezerwy z 1931 r. WBH

Opinia wystawiona w 1931 r. przez naczelnika Wydziału V Komendy Głównej PP na temat przyznania T. Starzyńskiemu stopnia oficerskiego WP w rezerwie. WBH

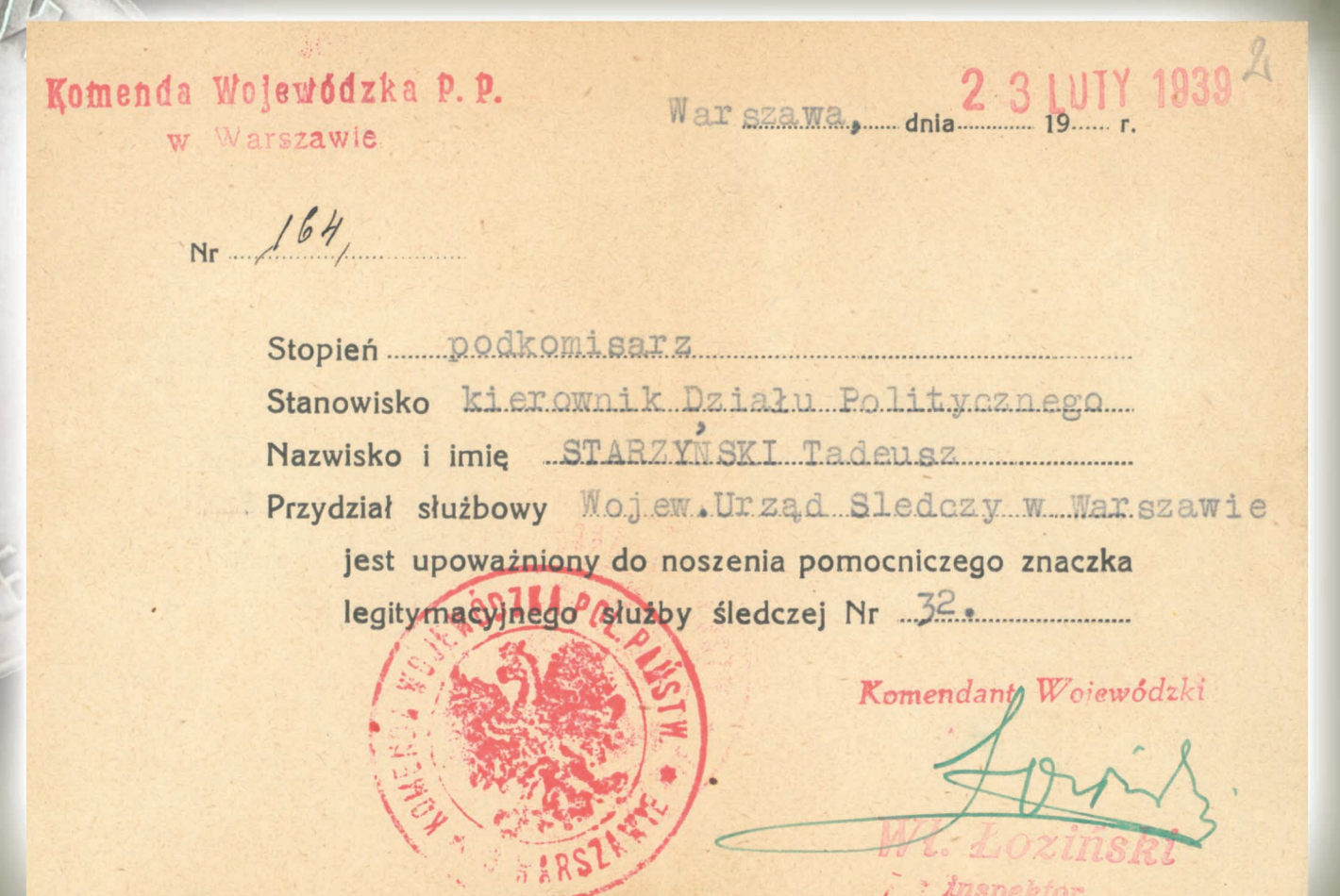
Pozwolenie uprawniające do prowadzenia pojazdów mechanicznych z 1935 r. AIPN

Strona z rysopisem i zdjęciem T. Starzyńskiego z książeczki stanu służby oficerskiej z 1932 r. AIPN

Legitymacja pracownika Komendy Głównej PP z 1936 r. AIPN

Zaświadczenie o prawie posiadania znaczka służby śledczej wystawione przez Komendanta Wojewódzkiego PP w Warszawie w 1939 r. AIPN

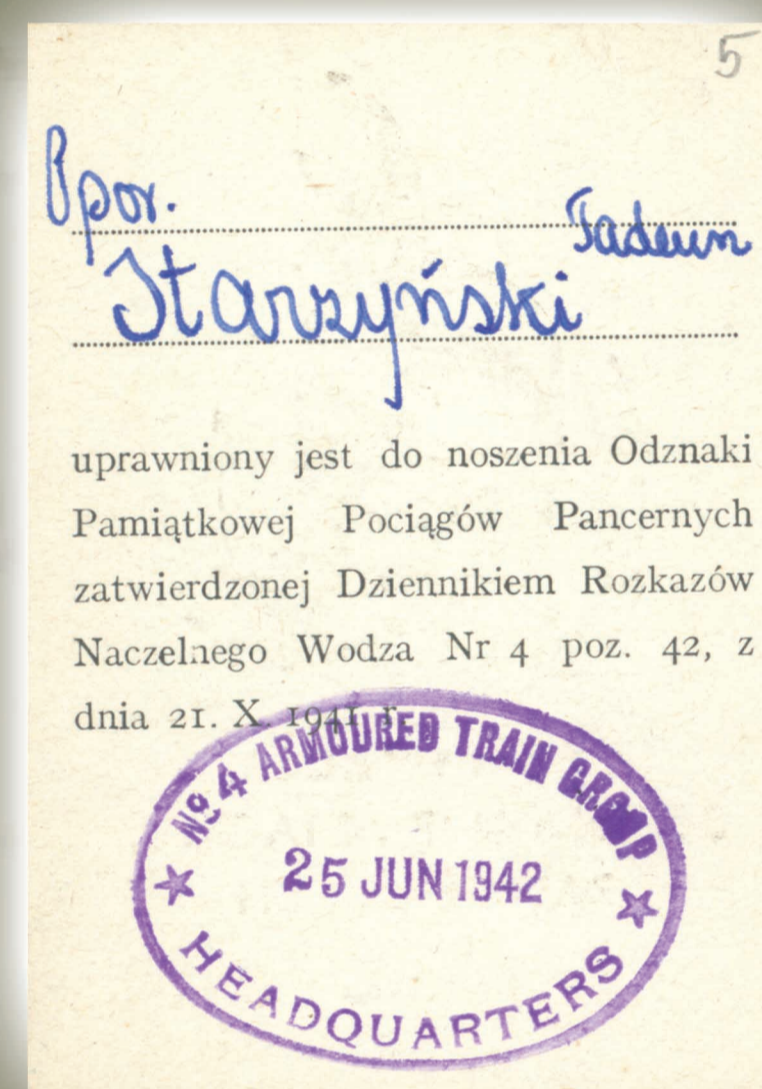

ŻOŁNIERZ POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH 1940 – 1942

- 19.10.1939 Internowany na Węgrzech ucieka z obozu i przybywa do Paryża, gdzie w koszarach przy Boulevard Bessières oczekuje na weryfikację.
- 1.12.1939 Dostaje przydział do obozu w Parthenay do 2. Dywizji Piechoty, przekształconej potem w 2. Dywizję Strzelców Pieszych, dowodzonej przez gen. Bronisława Prugara-Ketlinga.
- 4.04.1940 Zostaje przeniesiony do obozu w Vichy, o którym pisze, że jest to olbrzymi skład oficerów bez przydziału.
- 7.06.1940 Pełni służbę w Legi Oficerskiej w Niort.
- 22.06.1940 Wobec kapitulacji Francji, ewakuuje się wraz z innymi żołnierzami PSZ na pokładzie transportowca „Alderpool” do Wielkiej Brytanii i przybywa do Plymouth.
- 30.09.1940 Dostaje przydział do 4. Dywizjonu Pociągów Pancernych (pociąg nr 11). Pociąg, na którym służy Starzyński zostaje skierowany do Aberdeen.
- 25.03.1942 Zostaje odkomenderowany do 1. Dywizjonu Pociągów Pancernych.
- 22.06.1942 Rozpoczyna służbę w 1. Kolumnie Samochodów Sanitarnych.
- 9.11.1942 Zostaje skierowany do Centrum Wyszkożenia Broni Pancernych i Motorowej w charakterze instruktora.

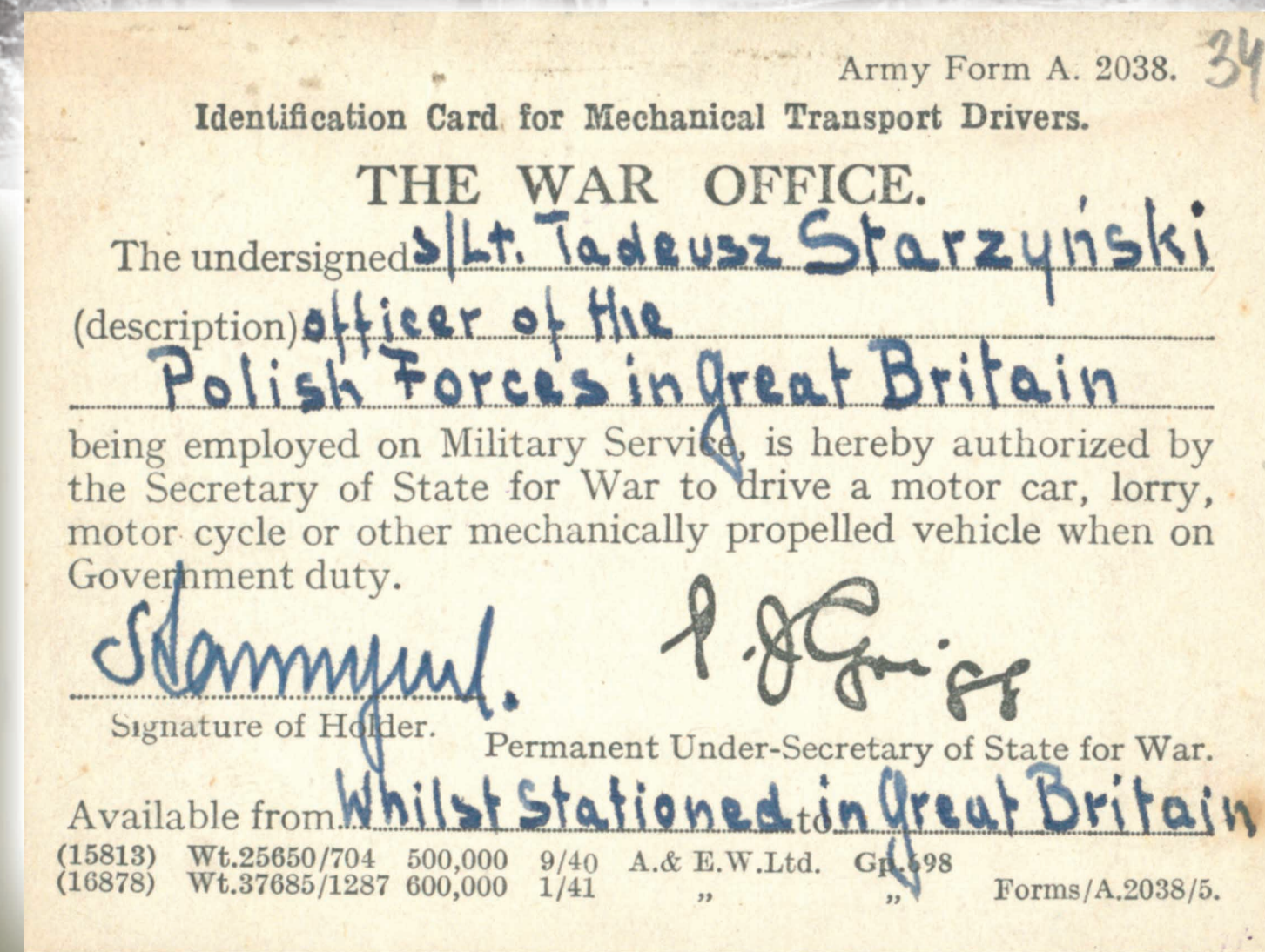
Zdjęcie T. Starzyńskiego z okresu służby w PSZ. AIPN

Legitymacja odznaki pamiątkowej pociągów pancernych z 1942 r. AIPN

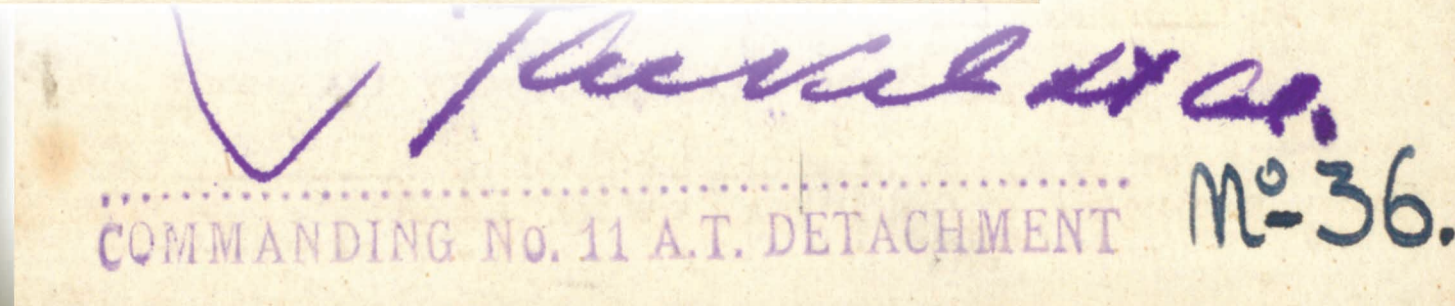

Trzy tomy dziennika pisanego przez T. Starzyńskiego w okresie od internowania na Węgrzech (28 września 1939 r.) do służby w 4. Dywizjonie Pociągów Pancernych (20 października 1940 r.). Fot. K. Adamów/IPN

Oplatki zachowywane przez T. Starzyńskiego dla rodziny podczas każdej wigilii spędzonej poza domem w latach 1939-1943. Fot. K. Adamów/IPN

Pozwolenie na prowadzenie pojazdów mechanicznych z 1941 r. AIPN

CICHOCIEMNY 1942 – 1944

22.12.1942

Rozkazem Sztabu Naczelnego Wodza Starzyński zostaje przeniesiony do Oddziału Specjalnego Sztabu NW.

29.12.1942

Zaprzyśiężony w Audley End, przyjmuje pseudonim „Ślepowron”.

1943

Kończy kurs spadochronowy oraz technik kontrwywiadowych. Jednocześnie jest instruktorem w ośrodku szkoleniowym w Audley End, specjalistą od ustawiania „legend” na kursie odprawowym. Kieruje także Referatem Bezpieczeństwa w Oddziale VI Sztabu NW.

1.02.1944

Uzyskuje zgodę na skok do kraju.

1.03.1944

Starzyński zostaje awansowany na porucznika ze starszeństwem od 1 marca 1944 r.

8/9.04.1944

W ramach operacji lotniczej „Weller 7” wykonuje skok z samolotu Consolidated Liberator B na placówkę odbiorczą „Jodła” położoną 12 km na północny wschód od Dobieszyna (pow. kozienicki).

05.1944

W okupowanej Polsce występuje jako Tadeusz Parowski urodzony 8 maja 1893 r. w Grodnie (pseudonimy: „Ślepowron”, „Narcyz”, „Gzys”). Przydzielony zostaje do Referatu 997 Wydziału Kontrwywiadu i Bezpieczeństwa Oddziału II Komendy Głównej AK.

G.B.P. Wydział Operac.		EKIPY OPERACYJNE - STACJA "A"				1944 rok	
L.dz. 43 / t.jn. 44.		Okres księżycowy kwiecień 1944.					
Kryptonim operac.	Stopień	Nazwisko i Imię	Spec.	Pseudonim	Lądowania: data placówka	Uwagi	
Weller 1	mjr. dypl. podpor. sierżant	MAJORKIEWICZ Feliks GROMYCKI Zygmunt ŁAKOMY Albin KOWALIK Edward	dypl. wyw. M. lotnik wyw. M. lotnik	Iron Gula Tworzyk Głupus	9. IV. Koc	Pobit. dep. 625	
Weller 2	kpt. por. podpor. p.	RUNGE Tadeusz LASTOWSKI Benon BALUK Stefan WANIEK Henryk	wyw. fot. lotnik fot. polit.	Osa Lobuz Starba Prywak	9. IV. Imbryk	Pobit. dep. 625	
Weller 3	mjr. Dr. kpt. por. mar. por.	BAZAŁA Leon PIOTROWSKI Edward GAŁACKI Adolf PIEKARSKI Aleksander	lek. dyw. wyw. M. dyw.	Strwiąż Mema Maszop Turkuć	12. IV. Wieszak	Pobit. dep. 653	
Weller 4	kpt. podpor. rtm.	JACKIEWICZ Bolesław KIWER Edward WIECHUŁA Ludwik RACZKOWSKI Stanisław	1/2 dypl. dyw. dyw. dyw.	Łabędź Biegaj Jeleń Bułany	8. IV. Mirt	Pobit. dep. 653	
Weller 5	kpt. st. sierż. "/	SAWICKI Zygmunt BIEŻUŃSKI Jan BIEDRZYCKI Stanisław POKLADECKI Marian	lotnik lotnik lotnik	Samlik Orzyc Opera Zeli	3. IV. Pierzyna	Pobit. dep. 737	
Weller 6	por. " sierż.	SZTROM Jerzy ZACHOŚC Henryk NIEPLA Kazimierz HAUPTMAN Władysław	radio radio radio lotnik	Pilnik Zorza Kawka Gapa	8. IV. Nil	Pobit. dep. 627	
Weller 7	mjr. dypl. por. plut. p.	KAMIEŃSKI Jan STARZYŃSKI Tadeusz KOBYLŃSKI Tadeusz KARAMAĆ Wiktor	dypl. wyw. M. polit.	Cozas Ślepowron Hiena Kabel	8. IV. Jodła	Pobit. dep. 737	
Weller 11	podpor. " podchor.	KAMIŃSKI Bronisław WĄTRÓBSKI Józef NIEKŁOZYCKI Jerzy LECH Włodzimierz	dyw. dyw. dyw.	Golf Jelito Janczar Powisłak	13. IV. Kura	Pobit. dep. 737	
Weller 14	podpor. " plut. podchor.	MRAZEK Zbigniew ŻELACHOWSKI Tadeusz CIAŚ Jan BENRAD Adam	dyw. dyw. MSW. dyw.	Aminius Ring Kula Drukarz	12. IV. Mysz	Pobit. dep. 737	
M.p., dnia 15. kwietnia 1944 r.							
Oficer Operacyjny G.B.P. K. Bałko por.							
Wildhorn "	rtm. por.	ŁOPIANOWSKI Narcyz KOSTUCH Tomasz	br. panc. " "	Sarna Bryła	15. IV. Bąk 15. IV. "		

Wykaz ekip skoczków z kwietnia 1944 r. SPP

ODDZIAŁ SPECJALNY SZT.N.W.
M.p., dnia 1. lutego 44 r.

PERS. FIN.

(Zarządza przekazanie czynności Oficera Bezpieczeństwa i K.W. przez ppor. Starzyńskiego Tadeusza - por. Skibniewskiemu Romanowi.
Ppor. Starzyński przekaże te czynności do dnia 8.II.1944r.
W czasie od 9 do 11 lutego ppor. Starzyński uda się na STS.46 celem wyrobienia dokumentów i pobrania wyposażenia skoczka.
W okresie od 12 do 15 lutego br. udzielam ppor. Starzyńskiemu urlopu celem zlikwidowania spraw osobistych.
Od dnia 16.II.1944 ppor. Starzyński pozostaje w pogotowiu do odlotu, w Wydz. "A" w Londynie.

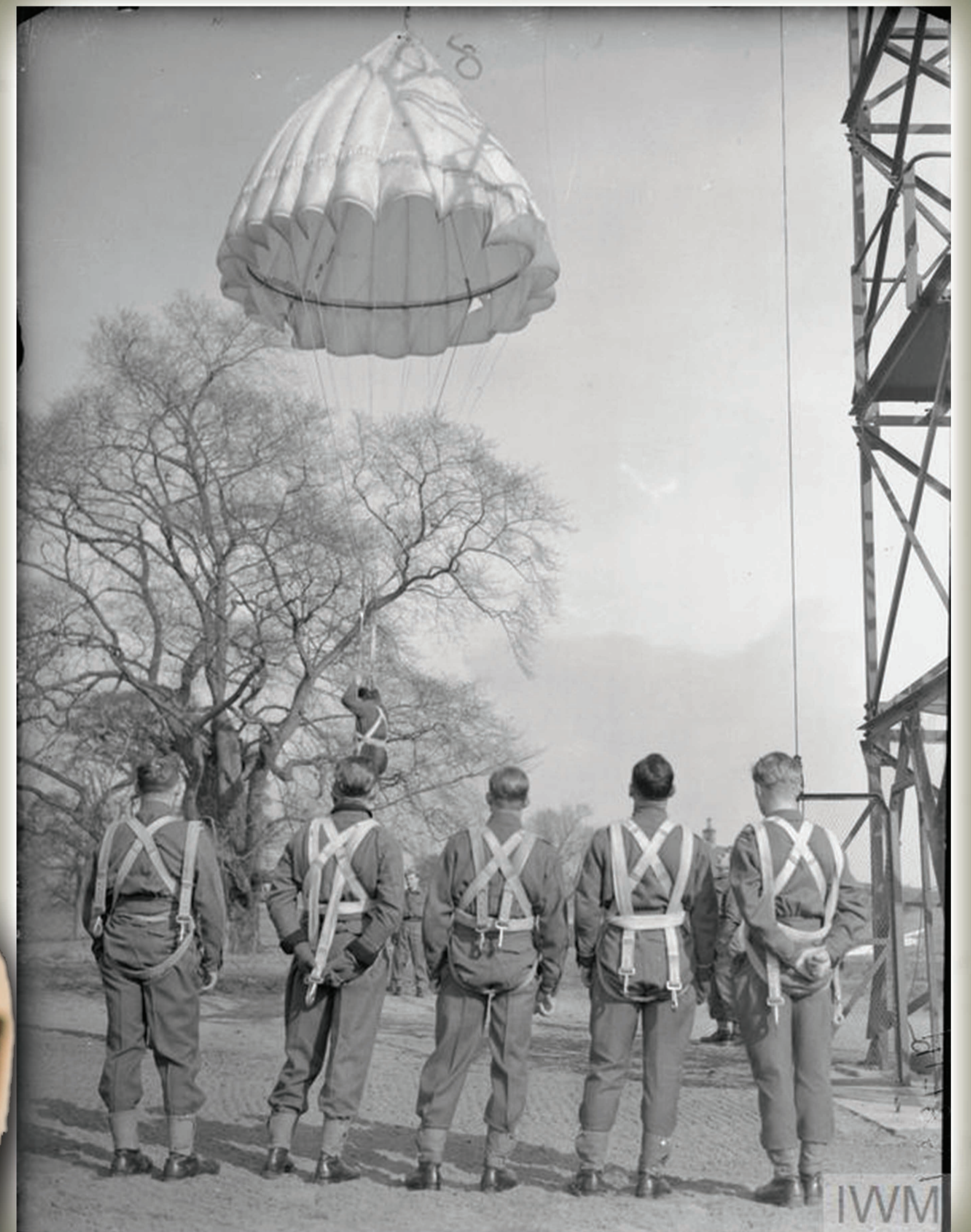
SZEFEK ODDZIAŁU SPECJALNEGO
/PROTASEWICZ/
ppłk. dypl.)

DOWÓDCA KURSU ODPRAWOWEGO
na STS. 46

Przesyłam rozkaz Szefa Oddz. Spec. do wykonania. Ppor. Starzyński zabiera cały swój ekwipunek operacyjny z STS.46 do wydz. "A" w Londynie.

SZEFEK WYDZIAŁU WYSZKOLENIA
/HARTMAN/
Major

Rozkaz Szefa Oddziału Specjalnego Sztabu NW z dnia 1 lutego 1944 r. w zakresie dyspozycji wydanych Tadeuszowi Starzyńskiemu przed skokiem. SPP

Ćwiczenia w ośrodku treningowym 1. Samodzielnej Brygady Spadochronowej w Largo House, 1942 r. IWM

Wzrost 170 cm
Ppor. piech. STARZYŃSKI Tadeusz

Oficer Policji Państwowej - prawnik, znany pisarz z dziedziny bezpieczeństwa i organizacji władz bezpieczeństwa. Jako instruktor legend, a ostatnio K-nik Ref. bezpieczeństwa Oddz. Spec. przyczynił się w b. wielkiej mierze dla postawienia tych zagadnień na wysokim poziomie.
Człowiek o dużej wiedzy i energii, w wojsku na odcinku bezpieczeństwa i w administracji - odda duże usługi. -
Na awans bezwzględnie zasługuje - gdyby nie mógł awansować na por. rez. proszę o awans na czas wojny.

SZEFEK ODDZ. SPEC. SZT.N.W.
/PROTASEWICZ/
ppłk. dypl.

Opinia o T. Starzyńskim wystawiona przez Szefa Oddziału Specjalnego Sztabu NW za okres pracy w Oddziale Specjalnym. SPP

Starzyński Tadeusz - ppor. piech. rez.
Przygoda...
/stopień, nazw. i imię, przydział/
M.p., dnia 18. XII. 1942 r.

5387/4
18 DEC 1942
VII

DEKLARACJA

Zgłaszam ochotniczo swą kandydaturę do użycia mnie do pracy w Kraju.

/podpis/

Deklaracja T. Starzyńskiego o zgłoszeniu na ochotnika do służby w kraju z 18 grudnia 1942 r. SPP

WIĘZIEŃ 1945 – 1955

- 03.1945 Tadeusz Starzyński rozpoczyna pracę jako radca w Ministerstwie Poczty i Telegrafów.
- 26.11.1945 Zostaje aresztowany przez Urząd Bezpieczeństwa i osadzony w więzieniu mokotowskim przy ul. Rakowieckiej.
- 17.09.1946 Wyrokiem Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie zostaje skazany na 15 lat więzienia.
- 03.1947 Okaleczony w czasie tortur, w więzieniu przechodzi zabieg chirurgiczny, w wyniku którego zostaje inwalidą.
- 28.11.1947 W związku z wcześniejszą apelacją prokuratora Najwyższego Sądu Wojskowego, WSR na posiedzeniu w więzieniu na Rakowieckiej, rozpatruje ponownie sprawę Starzyńskiego i wymierza karę śmierci.
- 27.04.1948 Po kolejnej rewizji prokuratora, Najwyższy Sąd Wojskowy kieruje sprawę do ponownego rozpatrzenia. Prawomocny wyrok sądu wojskowego skazuje Starzyńskiego na 15 lat więzienia.
- 26.01.1955 Po spędzeniu ponad siedmiu lat w pojedynczej celi więzienia we Wronkach zostaje, decyzją komisji lekarskiej, ze względu na bardzo zły stan zdrowia, czasowo zwolniony z odbywania kary. Przechodzi kolejne dwie operacje i do więzienia już nie wraca.

REPUBLIKA POLSKA
MINISTERSTWO
BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO
Nr. 1581/VI/45

Warszawa, dnia 14 grudnia 1945 r.
Spis treści

Do
Kierownika IV Wydziału Samodzielnego
kpt. Roząńskiego.

W m i e i s c e

Przesyłam przy niniejszym wyciąg z doniesień informacyjnych z terenu lin. Poczty i Telegrafów w sprawie "in. Barowski", celem tego wykorzystania.

Podkreślam, iż sprawa Barowskiego może i powinna dać nam cały szereg materiałów, które będące można operatywnie wykorzystać, dla rozpracowania obiektu. Szczególnie chciałbym zwrócić uwagę na następujące zagadnienia.

- 1/ od kogo otrzymywał Barowski legitymacje M.P.i T. "in bla-
nco"
- 2/ jaki był jego współdziałanie w wysłaniu listu z pogrozkami do ob. Debińczuka
- 3/ o ile kpt. Okupnik był wtajemniczony w jego sprawę ew. czy współdziałal.
- 4/ kto dał mu listę pracowników "Spec - Poczty"
- 5/ jaki charakter miała grupa w M.P.i T. do której Barowski należał.
- 6/ jego kontakty z Ministerstwem P.i T.

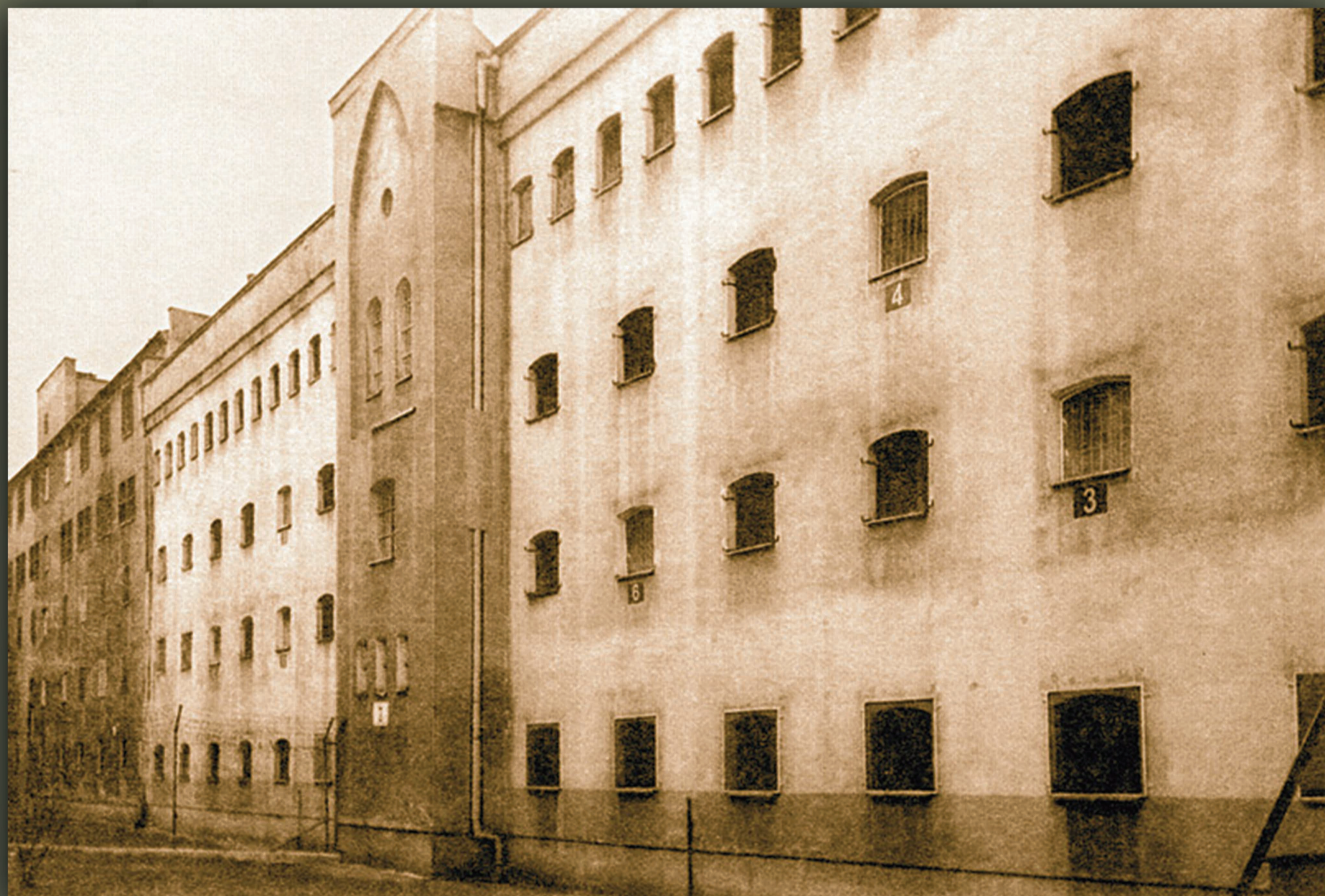
Uważam, iż w interesie uoperatywnienia śledstwa wskazane jest umożliwienie naszemu przedstawicielowi przesłuchania Barowskiego.

W każdym razie proszę o stałe informowanie o punktach, które mogą stać się dla nas wyjściem na M.P.i T. Ze względu na wielkie przesilenie, które wywołało aresztowanie Barowskiego, proszę o możliwie szybkie załatwienie.

p.o. Kierownik Wydziału VI. *Pratt*
Łaski

Załączniki: 1

Pismo kierownika Wydziału VI Departamentu IV MBP z dnia 14 grudnia 1945 r. do Kierownika IV Wydziału Samodzielnego MBP (J. Różańskiego) w sprawie aresztowanego T. Starzyńskiego. AIPN

Widok ogólny więzienia mokotowskiego. Archiwum MZWiWP

Opis.

Znak akt. Sr. 906/46. Kw. 792/47.

W Y R O K
W INTERIUM REPUBLIKI POLSKIEJ
Warszawa, dnia 28 listopada 1947 r.

Warszawa, dnia 28 listopada 1947 r.

Wojskowy Sąd Rejonowy w Warszawie
w s k ł a d z i e:

przewodniczący: kpt. Józef Bański
sędziowie: chor. Wiktor Bański, sędzi. Władysław Łanek
w nieobecności prokuratora wojskowego w obecności obrońcy adwokata Antoniny Grabowskiej oraz przy udziale protokolanta Sylwii Abramowicz rozpoznawamy sprawę dnia 25 listopada 1947 r.

STARZYŃSKIEGO Tadeusza, syna Henryka i Marii z domu Betanowska, urodzonego dnia 8 maja 1895 r. w Kijowie, narodowości polskiej, obywatela polskiego, żonatego, ojca 2-ga dzieci, mającego wykształcenie inżyniera z mechaniki, z zawodu uszadnika, nie posiadającego majątku, stale zamieszkałego w Warszawie, nie odznaczony, karanego przez Wojsk. Sąd Rej. w Warszawie za przest. z art. 1 Dekr. o Ochronie Państwa, art. 4 § 1 tegoż Dekretu, art. 117 § 2 K.K.W.P. i art. 191 K.K., oskarżonego z art. 90 K.K.W.P.

Kierując się przepisami art. 3, 240, 245 - 247 K.W.P.K.

Sąd o r a s k ł:

Oskarżonego Tadeusza Starzyńskiego

uznać winnym za:

przest. z art. 90 K.K.W.P., popełnione w ten sposób, że od lipca do listopada 1945 r. w Warszawie, w Łodzi, w Poznaniu działał na szkodę Państwa Polskiego, przekazując listę funkcjonariuszy poczty specjalnej Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego Janowi Szczurkowi ps. "Szambor", komendantowi obozu wschodniego nielegalnej organizacji "WIG", oraz adres agencji obcego wywiadu w Berlinie, dla celów konspiracyjnych - i za to

skażać go:

w myśl art. 90 K.K.W.P. na karę śmierci, oraz w myśl art. 46 § 1 pkt. a) i art. 48 § 1 K.K.W.P. orzec utratę praw publicznych i obywatelskich praw honorowych na zawsze, oraz przepadek całego majątku.

U z a s a d n i e n i e:

Na podstawie całokształtu okoliczności ujawnionych w toku przewodu sądowego, a w szczególności zeznań świadków "Asimiera Leskiego, Bolesława Jackielicza i Jana Szczurka, częściowo wyjaśniającego, oraz dowodów rzeczowych tj. dokumentów znajdujących się przy karocie 74 ustalono:

W lipcu 1945 r. oskarżony pracując w charakterze radcy technicznego w Ministerstwie Poczty i Telegrafów wyjechał jako członek komisji dla rewizyjnej wyznaczonego mienia telekomunikacyjnego do Berlina. Powinny był z zamiarem wyjazdu do Anglii, gdzie przebywał od 1940 do 1944 r. służąc w Korpusie Polskim w stopniu porucznika, omiawiając sprawę z mjr. Jackowskim, oficerem Intelligence Service w Berlinie przy ul. Eschen Allee 6g, Reichskanzlei Platz Nr. 32. Po powrocie do Warszawy z Berlina, oskarżony wniósł swe stosunki z Bolesławem Jackielicem ps. "Asimier" szefem propagandy obozu wschodniego org. "WIG" i poinformował go o możliwości wykorzystania agencji w Berlinie przy Eschen Allee do nielegalnego wyjazdu do Anglii.

Wyrok Wojskowego Sądu Rejonowego w Warszawie z 28 listopada 1947 r. skazujący T. Starzyńskiego na karę śmierci. AIPN

List T. Starzyńskiego z 26 kwietnia 1947 r. do J. Różańskiego. AIPN

Warszawa 26. IV 1947

Do Pana
Kierownika IV Wydziału Samodzielnego

Panie Kierowniku, jestem już w Warszawie, a sprawa moja jest w toku. Rozumiem, że trudno jest znaleźć dowody, które miałyby świadczyć o moim kontakcie z "Szamborem" i "Asimierem". To co zrobiłem, Panie Kierowniku, to starałem się na wszelki wypadek nie być w sytuacji, która mogłaby być dla Pana dowodem na moją winę. Dlatego nie mam żadnych dowodów, które mogłyby świadczyć o moim kontakcie z "Szamborem" i "Asimierem".

Panie Kierowniku, jestem już w Warszawie, a sprawa moja jest w toku. Rozumiem, że trudno jest znaleźć dowody, które miałyby świadczyć o moim kontakcie z "Szamborem" i "Asimierem". To co zrobiłem, Panie Kierowniku, to starałem się na wszelki wypadek nie być w sytuacji, która mogłaby być dla Pana dowodem na moją winę. Dlatego nie mam żadnych dowodów, które mogłyby świadczyć o moim kontakcie z "Szamborem" i "Asimierem".

Panie Kierowniku, jestem już w Warszawie, a sprawa moja jest w toku. Rozumiem, że trudno jest znaleźć dowody, które miałyby świadczyć o moim kontakcie z "Szamborem" i "Asimierem". To co zrobiłem, Panie Kierowniku, to starałem się na wszelki wypadek nie być w sytuacji, która mogłaby być dla Pana dowodem na moją winę. Dlatego nie mam żadnych dowodów, które mogłyby świadczyć o moim kontakcie z "Szamborem" i "Asimierem".

To jest moja oświadczenie. Proszę o wybaczenie.

Tadeusz Starzyński

HISTORIA PRZEKAZANIA SPUŚCIZNY

Stewart Ross, zdjęcie z okresu służby w armii brytyjskiej.
Fot. ze zbiorów rodziny Milligan

Tadeusz Starzyński poznał rodzinę Ross w okresie służby w 4. Dywizjonie Pociągów Pancernych w Aberdeen pod koniec 1940 r. Szczególnie zaprzyjaźnił się z Miny (Williaminą) i jej synem Stewartem, oficerem armii brytyjskiej. „Jest to rodzina, która mnie przyjęła do swego grona i pomogła mi nie zwariować w czasie rozłąki z Wami” – pisał w jednym z listów do żony. W lutym 1944 r., przed skokiem do kraju, Starzyński zostawił pod opieką Miny Ross resztę swoich rzeczy i list do rodziny, streszczający jego wojenną tułaczkę. Pod koniec lat pięćdziesiątych Starzyński zaczął korespondować z rodziną Ross. W 1969 r. Stewart Ross wraz z córką Heather odwiedził Tadeusza w Warszawie.

12 maja 2017r. – Heather Milligan (pośrodku) przekazuje pamiątki po Tadeuszu Starzyńskim do zasobu Archiwum IPN. Fot. K. Adamów/IPN

W maju 2017 r. Heather Milligan przyjechała do Warszawy wraz z mężem i synem, by przekazać pamiątki po Starzyńskim do zasobu Archiwum IPN. Spotkanie z archiwistami z Instytutu przemieniło się w wędrowkę po miejscach w Warszawie związanych z Tadeuszem Starzyńskim. Podczas wizyty na warszawskich Powązkach rodzina spotkała się z Prezydentem RP Andrzejem Dudą i prezesem IPN dr Jarosławem Szarkiem, odwiedzającymi cmentarz w związku z pracami ekshumacyjnymi na „Łączce”.

Heather Milligan z mężem podczas spotkania z Prezesem IPN na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. Fot. M. Jurkiewicz/IPN

Heather Milligan z synem podczas spotkania z Prezydentem RP na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach. Fot. M. Jurkiewicz/IPN

